ENGELSK

– din fremtid
– vores fremtid

Redaktion:
Aase Lomholt Thomsen, Charlotte Urup & Frank Lacey

Sproglærerforeningen

Indholdsfortegnelse

Hans Meier Andersen, British Council:
Education, Education, Education Side 5

Claus Madsen, Learning Impact:
Verdensborger eller Neandertaler Side 7

Lillian Rohde, UCC, Læreruddannelsen Blaagaard-KDAS:
Engelsk i uddannelserne Side 9

Hanne Thomsen, CFU Sjælland:
Den Fælles Europæiske Referencerammes vej ind i danske engelskklasser Side 13

Rita Mogensen, Undervisningsministeriet:
Fælles mål 2009 Side 19

Anne-Marie Schæffer, Pædagogisk Udviklingscenter, Helsingør:
Engelsk er ikke bare noget man kan Side 23

Udgivet af Sproglærerforeningen - Landsforeningen af sproglærere i Danmark.

ENGELSK

– din fremtid
– vores fremtid

Redaktion:
Aase Lomholt Thomsen, Charlotte Urup & Frank Lacey

Sproglærerforeningen

Engelsk - din fremtid
Engelsk - vores fremtid

Inspiration og debat

Forord

Inspirations og debathæftet **Engelsk – din fremtid, Engelsk – vores fremtid** har til formål at belyse engelsksprogets status og udviklingen af krav til udøveren og læreren. Artiklerne skal give brændstof til engelsklærere og andre involverede og skabe opmærksomhed om sprogets vigtighed i samfundet, både dannelses- og uddannelsesmæssigt. Artiklerne kan være udgangspunkt for arbejdet i læringssituationer med eleven, i skole-hjem-samarbejdet, og ikke mindst virke som oplæg til debatten i læreruddannelsen, i engelsk fagteam og i pædagogisk råd.

"Det er ikke svært at komme med gode argumenter for, hvorfor alle børn (og voksne) i Danmark skal blive dygtige til engelsk. Dansk er et lillebitte sprogområde i en mere og mere globaliseret verden, hvor det dominerende verdenssprog er engelsk. Der er mange flere mennesker, der taler kinesisk, og store områder, hvor der primært tales spansk, hindi, bengali og arabisk, men sproget, der tales, når verdens forskellige folkeslag mødes på tværs af landegrænser, er engelsk. Engelsk er grundlaget for international kommunikation inden for industri, teknik, undervisning, videnskab, forskning, IT, diplomati, luftfart, shipping og turisme. Engelsk er den moderne globale landsbys sprog"-

Citat fra artiklen "Education, education, education"
af Hans Meier Andersen, British Council i Danmark.

" Prøveniveauet på 9. klassetrin har vist sig at være absolut realistisk at indfri for langt de fleste elever såvel mundtligt som skriftligt. En del elever når også længere.

Desværre er der også elever, der enten bliver fritaget for prøven eller klarer sig rigtig dårligt. Disse elever forlader folkeskolen uden selvtillid i engelsk, og er dermed hægtet af udviklingen og uden for det "globale fællesskab". Det er denne elevgruppe, som dette indlæg handler om.

Citat fra artiklen "Engelsk er ikke bare noget man kan"
af Anne-Marie Schæffer, Pædagogisk Udviklingscenter, Helsingør

Disse to citater fra artikler i vores inspirations- og debathæfte viser med hver sin vinkel den store udvikling i behovet for og kravet til udøveren af engelsk, krav der er dokumenteret fra Undervisningsministeriet gennem

- Evalueringen af engelsk i folkeskolen i 2003
- Rapporten om engelsk i uddannelsessystemet i 2005
- Rapporten fra Ekspertudvalget i 2006 om fagligt løft til engelsk, matematik og naturfag.
- Fælles Mål fra 2009 hvor engelsk bliver beskrevet i formålet som en kulturteknik

Sammen med tysk og fransk er engelsk med til at ruste elever til at navigere i en hverdag hvor det globale spiller en større og større rolle
Det der adskiller engelsk fra de andre fremmedsprog er:

- Tidspunktet for introduktionen i grundskolen af sproget
- Engelsk som kulturteknik som beskrevet i Fælles Mål 2009
- Engelsk som lingua franca

Det er vores håb at engelsklærere med dette hæfte i hånden får god inspiration i forhold til hverdagens mange udfordringer.

En stor tak til de seks artikelforfattere.

Redaktion:
Aase Lomholt Thomsen, Charlotte Urup, Frank Lacey.

Fotos: Benita Schmidt og Frank Lacey.

Tak til Fremmedspråksenteret i Norge for inspiration til hæftet.

Education, Education, Education...

Hvorfor alle børn og voksne skal blive gode til engelsk – og andre sprog!

Af HANS MEIER ANDERSEN, Country Manager for British Council Denmark

Da Tony Blair blev premierminister i Storbritannien i 1990erne, var en af hans første udmeldinger om den nye regerings politik, at de havde 3 fokusområder: 'Uddannelse, uddannelse, uddannelse' (Education, education, education). Det er et slogan, som stadig er vigtigt for det britiske samfund og som faktisk bør følges over hele verden.

Det er ikke svært at komme med gode argumenter for, hvorfor alle børn (og voksne) i Danmark skal blive dygtige til engelsk. Dansk er et lillebitte sprogområde i en mere og mere globaliseret verden, hvor det dominerende verdenssprog er engelsk. Der er mange flere mennesker, der taler kinesisk, og store områder, hvor der primært tales spansk, hindi, bengali og arabisk, men sproget, der tales, når verdens forskellige folkeslag mødes på tværs af landegrænser, er engelsk. Engelsk er grundlaget for international kommunikation inden for industri, teknik, undervisning, videnskab, forskning, IT, diplomati, luftfart, shipping og turisme. Engelsk er den moderne globale landsbys sprog.

Det engelske sprogs udbredelse

Engelsk har opnået denne enestående status på baggrund af dels det britiske imperiums vide udbredelse i det 18.-20. århundrede, dels den amerikanske globale dominans i efterkrigstiden. I dag er engelsk således også koncernsprog for de største, danske virksomheder, som jo arbejder på hele verdensmarkedet.

Engelsk er som sprog egentligt ikke noget specielt. Udtalen følger ikke det skriftlige udtryk, grammatikken er ikke så stram som den tyske og de fleste synes, at romanske sprog som fransk og italiensk lyder smukkere. Men sproget har været underlægningsmusikken til først den britiske og senere den amerikanske verdensomspændende kulturelle dominans, og her har sproget vist sig særdeles tilpasningsdygtigt - og er i dag modersmål for over 400 mill. mennesker.

Engelsk var på Shakespeares tid omkring år 1600 et ø-sprog med oldnordiske vikinge-aner og nordfransk indflydelse, der kun blev talt af ca. fem millioner mennesker. Shakespeare blev dog en af de første og betydeligste juveler i den litterære skat, der i dag findes på engelsk. Verdens største og førende forlag udgiver de fleste af deres bøger på engelsk, uanset hvor forfatteren er fra. Og fyrtårn i andre dele af kunst- og kulturlivet, som f.eks. Hollywoods film, Beatles' musik, IT-spil og -programmer fra Silicon Valley, Broadway-musicals og Premier League-fodbold har sidenhen kun sørget for at fastholde og styrke denne position.

Globaliseringens sprog

Fremtidens engelsk bliver sandsynligvis endnu mere globaliseret. Der vil inden 2050 være flere indere end amerikanere, der har engelsk som førstesprog. Det vil styrke den markante 'Bollywood-accent'. I takt med at engelsk bliver hverdagssprog i multinationale virksomheder i hele Europa, så vil der opstå stærkere, lokale varianter af engelsk med hver sine lokale særpræg som enten andetsprog (som i

Danmark) eller tredjesprog (som i store dele af Østeuropa) – men uanset hvordan det udtales, vil det være engelsk.

Der er altså ikke mange tegn på, at engelsk er på tilbagetog. Denne udvikling vil vi da også gerne styrke i British Council gennem øgede tilbud af engelske undervisningsmaterialer gennem vores lærer- og elev-hjemmesider, applikationer til mobiltelefoner samt undervisningscentre over hele verden. Elever, studerende og lærere i Danmark vil via internettet både kunne finde stor inspiration til læring og undervisning i engelsk og skabe internationale netværk på British Councils hjemmesider. Hjemmesiderne *learnenglishkids.britishcouncil.org* (for yngre elever), *learnenglish.britishcouncil.org* (for større elever) samt *www.teachingenglish.org.uk* (for lærere) kan give praktiske råd og tips samt forbindelser til hele verden – på engelsk.

At satse hele butikken på engelsk er dog ikke nok. Og her er vi tilbage ved Tony Blairs slogan. Uddannelse bør og skal være et livslangt og gerne internationalt projekt for alle. Glæden og udbyttet af at lære og bruge flere forskellige sprog og få indsigt i og oplevelser fra andres kulturer vil være et vigtigt parameter i fremtiden. Vi skal kunne handle på et globaliseret marked, men vi skal også samarbejde med alverdens forskellige mennesker om fælles løsninger på problemer som klimaforandringer, fattigdom, frihandel, forskning, innovation og integration. Langtidsholdbare løsninger kan kun findes i respektfulde møder mellem mennesker, der forstår hinandens liv og hverdag. Forståelsen vil altid blive dybere, hvis vi møder vores medmennesker på deres hjemmebane og modersmål – og omvendt. Hvis vi så bagefter bliver enige om en aftale på engelsk også, så vil det kun styrke fællesskabet i den globale landsby fremover.

British Council er Storbritanniens internationale organisation for kulturelt samarbejde. British Council arbejder i 110 lande verden over med at skabe forståelse og tillid mellem forskellige befolkningsgrupper, samfund og nationer. Hvert år er British Council i kontakt med over 85 millioner mennesker gennem vores arbejde indenfor kunst og kultur, uddannelse og læring, videnskab og teknologi, sport, 'good governance' og menneskerettigheder. I Danmark arbejder British Council med europæiske projekter, som fokuserer på interkulturel dialog, klimaforandringer og by-innovation. Læs mere på: *www.britishcouncil.org*

Udbredelsen af engelsk i verden.

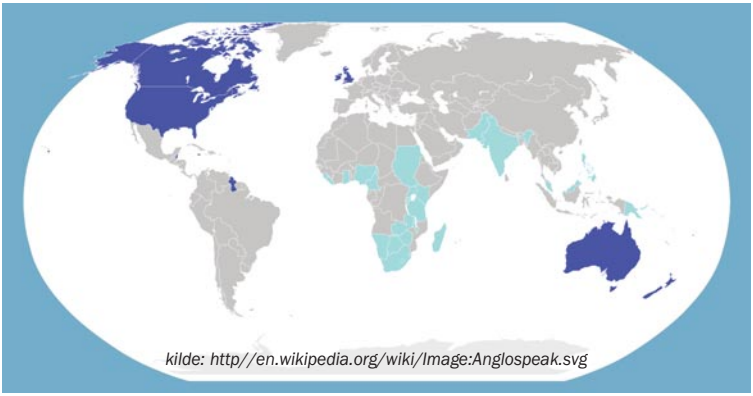

Engelsk er officielt sprog eller hovedsprog

Engelsk er officielt sprog, men ikke hovedsprog

Verdensborger eller Neandertaler

– om engelsk som en væsentlig verdensborger-kompetence

Af CLAUS MADSEN, Adm. Direktør i Learning-Impact og RICMA MUSIC
Hjemmesider: www.learning-impact.com og www.ricma.dk

Kan du ikke læse, skrive og regne, så står det skidt til. Det er altså ikke nok længere. Du skal også være en kompetent bruger af IKT i en moderniseret højteknologisk verden, og for at agere i denne verden, er man nødt til at kunne begå sig både sprogligt og kulturelt på et vist niveau i de fælles globale rammer.
For at kunne "være med" som jævnbyrdig verdensborger i globale sammenhænge er engelske sprogkompetencer altafgørende.

Den store vide verden

Verden er globaliseret. Det er en væsentlig kompetence – i hverdagslivet såvel som på arbejdspladser – at kunne navigere og agere i en globaliseret verden, hvor alt og alle forbindes via et væld af sociale kommunikations-medier. Kan du ikke det, får du hægtet dig selv af. Den globale inklusion baserer sig både på teknik og indhold. Du skal kunne navigere med teknologien og med sproget, og så skal du naturligvis have noget på hjertet og noget at byde ind med. Det sidste kan man også have på dansk og uden computerens hjælp, men i en globaliseret verden vil det utvivlsomt begrænse udfoldelsesmulighederne enormt, hvis ikke vi er i stand til at interagere med andre verdensborgere. Verden er både blevet større og mindre på samme tid. Vi er blevet koblet sammen alle sammen og det er blevet nemmere at komme rundt i verden. Kompleksiteten stiger og fællesskabet og det fælles ansvar for vores fælles planet kan ikke afgrænses af statslige grænsedragninger.

"Godt nok" betyder at man sakker bagud

"Godt nok" er ikke godt nok. Danmarks konkurrenceevne og evne til at skabe nytænkning og innovation på det globale marked, kræver at vi både har idéerne, lysten, viljen og ikke mindst kompetencerne til at indtage vigtige og vægtige roller i det globale kapløb. Evnen til at lære nyt bedre og hurtigere er en af de væsentligste kompetencer, og 'nøglen' til både at kunne trække på og bidrage til ny international viden på stort set alle felter er at kunne mestre det engelske sprog.

Flere og flere virksomheder udvider deres aktiviteter til andre lande. Det kan være produktion i Kina, IT-opgaver i Indien, salg i alle dele af verden, for at give nogle eksempler. Derudover bliver flere opgaveløsninger – og teams – tværfaglige/tværfunktionelle. Det er ikke usædvanligt at et nyt produkt udvikles af et team af ingeniører baseret forskellige steder i verden. Det kunne være en projektleder fra Kina, en udviklingsingeniør fra USA, en kvalitetskoordinator fra Danmark og to tekniske ingeniører fra henholdsvis Tyskland og Frankrig som både mødes fysisk og ofte på online webbaserede fora for at videreudvikle på produktet. De skal også kommunikere med produktionen og andre enheder og funktioner i den globale virksomhed. Dertil kommer et hav af relationer uden for virksomheden i den samlede værdikæde – fx forskellige leverandører, forskellige konsulentfirmaer, forskellige salgs- og marketingkanaler og forskellige distributører og kunder. Der er

meget, der kan gå galt i kommunikationen. Det er der i øvrigt altid. Men hvis de verdenssproglige kompetencer kun er på et ”godt nok”-niveau, er der rigtigt meget, der kan misforstås og gå galt. Det samme gælder i forhold til det kulturmæssige, når man samarbejder og kommunikerer mellem forskellige geografiske kulturer såvel som funktionskulturer. Ambitionsniveauet må være højere end ”godt nok”, hvis man ikke ønsker at sakke bagud i globaliseringskapløbet.

Ingen gider se ”sne på skærmen”

Ny viden formidles fortrinsvis på engelsk. Internationale forsknings-tidsskrifter er alle på engelsk netop for at gøre ny viden tilgængelig i en global kontekst. Skal man lære herfra og måske være med til at bidrage hertil, så er man nødt til både at kunne mestre det sprog, der formidles med og kommunikeres i: engelsk. Vi skal kunne forstå det vi møder og producere mening i vore hoveder for at kunne tage den nye viden med os videre og bringe den i anvendelse – og for at kunne navigere, sortere og selektere i den mængde af information, der er tilgængelig. Ikke alt bliver oversat til dansk, og det, der gør, er altid med en vis forsinkelse og måske tilføjet et vist element af fortolkning. At google-oversætte er næppe nok. Har vi ikke de sproglige begreber til at begribe med, så bliver al information blot til ”sne på skærmen”, og hvem gider se på det ret længe. Vi kan kun koble os på kommunikationen gennem kommunikation. Og ”Did you know that…” er nok mere interessant end ”@z@#3e¤¤$%&?”.

Hvor langt kan man så komme med et ”godt nok”-engelsk. Ikke ret langt. Det skal nu nok lykkes at navigere i Londons midtby eller på Manhattan som turist, men skal man arbejde i globale sammenhænge med internationale interaktioner, må man håndtere alle udfordringer professionelt – således også den sproglige udfordring. Derfor må ambitionen være at nå et højt niveau for engelske sprogkundskaber blandt nutidens og fremtidens unge. Det kæmpe udbud af tv-kanaler, musik, film og anden underholdning på engelsk bidrager ganske givet til at gøre vejen mere farbar, men der skal arbejdes kontinuerligt og seriøst med at udvikle de sproglige kompetencer, så vi ikke blot kan ”følge med” men også være på forkant og gerne være med til at gå nye skridt og vise vejen.

Undgå “neandertalisering”

Hvordan ville det være at møde en neandertaler i dag? Sikkert lige så spændende som at se på gorillaer i zoologisk have. Men hvor spændende ville det være for neandertaleren at møde nutidens veludviklede homo sapiens og ikke føle sig på omgangshøjde, ikke kunne præstere det samme, ikke kunne opnå anerkendelse og meget andet, blandt andet fordi nogle væsentlige barrierer omkring sprog og kultur ville stå i vejen? Et ungt menneske som skal kunne begå sig som verdensborger i det globale samfund vil stå i præcis sådan en situation, hvis ikke vedkommende behersker et vist kompetenceniveau inden for det sprog, verden har accepteret som fælles kommunikationsplatform, nemlig det engelske sprog, og et vist kompetenceniveau omkring interpersonelle og interkulturelle relationer.

Så lad os undgå en ’neandertalisering’ af ungdommen og sætte styrket ind med uddannelse og efteruddannelse inden for engelsk sprog, globalt udsyn, kulturel sensibilitet og interpersonelle kommunikations- og relationskompetencer. Lad os sikre vore nuværende og kommende generationer en plads i arenaen for medskabelsen af vor alles fremtid i det globale samfund som jævnbyrdige og kompetente verdensborgere.

Engelsk i uddannelserne

Af LILIAN ROHDE, lektor ved Professionshøjskolen UCC, Læreruddannelsen Blaagaard-KDAS

Alle skal kunne engelsk som kulturteknik

At kunne engelsk og begå sig kulturelt i verden er centralt, hvis vi skal klare os og udnytte de mange nye og spændende muligheder i globaliseringen. Det handler om at kunne konkurrere med hele verden, men det handler ikke mindst om at kunne opføre os solidarisk og medmenneskeligt overfor de mange, vi møder personligt og arbejdsmæssigt, i den fysiske såvel som den virtuelle virkelighed.

Dette krav til deltagelse i det moderne samfund er så væsentligt, at der i Formålsparagraffen for engelsk i Fælles Mål 2009 for Folkeskolen satses på engelsk som kulturteknik:

> *Formålet med undervisningen i engelsk er, at eleverne tilegner sig sproglige og kulturelle kundskaber og færdigheder, således at de kan anvende engelsk som kulturteknik i forskellige sammenhænge, udvikler bevidsthed om sprog og sprogtilegnelse og opnår indsigt i det engelske sprogs globale rolle.*

Alle skal kunne engelsk, ligesom alle skal kunne læse og skrive, have matematiske og naturvidenskabelige kompetencer. Men alle skal ikke kunne det samme, for vi skal anvende engelsk til forskellige formål, og det skal afspejle sig med konkrete og relevante forskelle i uddannelsessystemet.

Vi tror i Danmark, at vi er gode til engelsk. Vi er også gode til nogle ting, fx at turde samtale med andre på engelsk. Vi er mindre gode til fx at læse og skrive, at tale mere formelt og til at håndtere kulturelle forskelligheder. Så der er stadig meget, der kan udvikles.

At lære (om) engelsk

Der er lang og god tradition for at lære engelsk i de fleste uddannelser i Danmark. Vi har også en god tradition for et kommunikativt sprogsyn, som betyder, at det meste af engelskundervisning i uddannelsessystemet sigter mod at sætte elever og studerende i stand til at kommunikere i den virkelige verden. Engelsk er et af de største fag i Folkeskolen, kun overgået af dansk, matematik og idræt, og der er ønsker om, at engelskundervisningen skal starte endnu tidligere end nu i 3. klasse, hvor eleverne er 9-10 år gamle. I flere andre europæiske lande starter man tidligere.

Uddannelsessystemet til og med ungdomsuddannelserne indeholder alle engelsk. Her træder synet på engelsk som kulturteknik klart frem: Alle unge danskere har i princippet haft undervisning i engelsk i minimum 7 år og mange har haft det i 10 år. Man forventer derfor i mange videregående uddannelser, at eleverne kan begå sig på engelsk i et vist omfang.

At lære gennem engelsk

I disse år er der en del debat i uddannelsessystemet, om en sådan forventning er rimelig og om undervisning på de videregående uddannelser kan og skal foregå delvist på engelsk.

Den velbegrundede bekymring er, at studerende vil have svært ved at tilegne sig nyt stof og nye begreber, hvis undervisningen skal foregå på engelsk, så læringen faktisk kan blive påvirket i negativ retning. På det sprogpolitiske plan er der bekymring for domænetab, forstået på den måde, at et vidensområde kan gå over til udelukkende at anvende engelsk med det resultat, at fagtermer og begrebsapparatet indenfor det pågældende vidensområde ikke udvikler sig på dansk med de konsekvenser det kan få på dansk som nationalt sprog.

Når man alligevel i mange uddannelser har elementer, moduler og andet, der foregår på engelsk skyldes det naturligvis globaliseringen og det ønske om øget internationalisering i uddannelserne, som skal sikre os muligheder for at deltage i den internationale videnproduktion både i udlandet og herhjemme. Det er ikke tilstrækkeligt kun at kunne læse, lytte til, tale med og skrive sammen med dansktalende om de mange områder, som uddannelser beskæftiger sig med. Der er meget ny og gavnlig viden at hente og at bidrage med ud over landets sproglige grænser, og uddannelser skal i sagens natur kunne deltage i videnproduktion og udvikling for derigennem at give den bedste mulighed for læring overhovedet.

Internationaliseringen der blev væk

Rådet for Internationalisering af Uddannelserne har netop udgivet et hæfte med titlen **Internationaliseringen der blev væk**. Rådet skriver i hæftet:

> *…. størstedelen af danskerne skal i løbet af deres uddannelses- og/eller arbejdsliv interagere med folk i andre lande og med anden kulturel baggrund.*

Dette var i fokus også i regeringens globaliseringsstrategi i 2006, og det blev understreget i regeringens arbejdsprogram fra foråret 2010, hvor det fremhæves, at

for at uddannelser skal være i topklasse, skal der bl.a. sættes fokus på engelsk. Det skal der, fordi engelsk som sprog er centralt for at kunne agere internationalt. Rådet anbefaler bl.a., at der skal være mulighed for at undervise på fremmedsprog i andre fag end sprogfag, og her nærmer vi os muligheden for, at engelsk kan skifte status i uddannelserne fra fremmedsprog til andetsprog. Den politiske vilje er til stede, men bekymringerne må ikke ignoreres.

Hvad gøres der?

En af de største barrierer for en oprustning af brugen af engelsk i uddannelserne, er lærernes engelsksproglige kompetencer. Det er vanskeligt at undervise på engelsk og håndtere faglige termer, ledelse af læreprocesser og relationelle forhold til eleverne på et fremmedsprog, og hvis det er vanskeligt for læreren, vil det i hvert fald påvirke elever og studerendes læring negativt.

Der har været en del diskussioner i de videregående uddannelser om, hvorvidt man så skulle satse på at opkvalificere underviserne. Et spændende og balanceret initiativ i den sammenhæng er etableringen af Center for Interkulturalitet og Parallelsproglighed ved Københavns Universitet i 2008. Centret skriver på deres hjemmeside(se http://cip.ku.dk/): Parallelsproglighed er når to sprog opleves som ligeværdige inden for en bestemt sproglig praksis, og at valg af sprog er bestemt af, hvad der er mest hensigtsmæssigt i den givne situation. På Københavns Universitet handler parallelsproglighed om anvendelsen af både dansk og engelsk.

Centret arbejder på forskningsbaseret grundlag med at udvikle test og undervisning med certificering af lærere, som muliggør undervisning på såvel engelsk som dansk (for udenlandske lærere i Danmark) på et højt fagligt niveau. Man har altså taget alvorligt, både at dansk ikke skal udsættes for domænetab indenfor uddannelserne, at der er behov for opkvalificering af lærerne i uddannelsessystemet og at en sådan udvikling skal ske forsvarligt på basis af forskning og behovsanalyser.

Sprog er vinduer til verden

Et sprog er godt, mange sprog er bedre. Gennem sprog og kommunikation foregår vidensproduktion og læring, og det er centralt for uddannelsessystemet, at hele verden kan inddrages i den proces. Engelsk har fået en særlig status som verdenssprog, men danske klasseværelser på alle niveauer må meget gerne genlyde af mange sprog og mange stemmer. Det er gennem sådan dialogisk undervisning, at vi bliver klogere.

English!
My English Logbook!
DIN
enestående
STOLTHED
SUCCES
HURTIG
SØD
MAGISK
The Jonas Bro
Billy Elliot
Unicorns
Energy

Den Fælles Europæiske Referencerammes vej ind i danske engelskklasser

Hvordan også eleverne har fået adgang til flere årtiers videnskabeligt arbejde vedr. fremmedsprogstilegnelse - via Min Første Sprogportfolio?

Af HANNE THOMSEN, Pædagogisk konsulent, CFU Sjælland, Roskilde

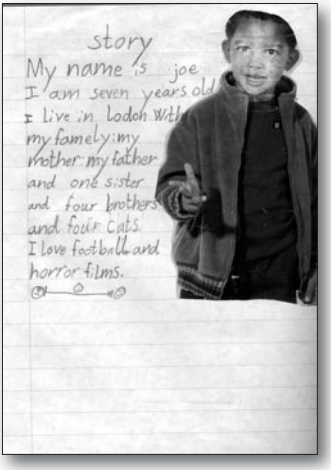

The story about Joe er en af mine elevers allerførste engelske souvenirs til hans portfoliomappe. Eleven har krydset *can-do-statementet* "Jeg kan skrive små tekster" af – og samtidig på den lille skala under teksten angivet, at han er yderst tilfreds med sit arbejde i klassen og med selve resultatet. Det gav god motivation til det fortsatte arbejde med engelsk!

Hans portfoliomappe fyldes over de næste år med mange flere eksempler på 'Jeg kan skrive …'-souvenirs som illustration af hans udvikling af skriftlige færdigheder på engelsk og med adskillige andre souvenirs, der på samme måde illustrerer andre vigtige færdigheder, som eleven *can do*:

Der er skriftlige arbejder inden for forskellige genrer. Der er fotokopier af sider i hans frilæsningsbøger og læselister til illustration af udviklingen af hans læselyst og -færdigheder. Masser af ordkort og -lister og talebobler, som konkretiserer, hvordan han arbejder med konstant at udvide sit ordforråd. Der er præsentationer og rapporter fra projekter sammen med forskellige slags evalueringer, der tilsammen med mange andre typer af souvenirs giver et nuanceret billede af netop denne elevs arbejde med og udvikling i faget engelsk – og hjælper ham med at 'fortælle historien' om anstrengelser og oplevelser med det at lære engelsk.

Der er fire vigtige europæiske og danske dokumenter i spil her:

- Den Fælles Europæiske Referenceramme for Sprog
- Fælles Mål
- European Language Portfolio
- Min første sprogportfolio

Artiklen beskriver sammenhængen mellem dokumenterne og baggrunden for arbejdet med tydelig målsætning, udvælgelse af aktiviteter og systematisk evaluering i ovennævnte klasse.

Den Fælles Europæiske Referenceramme

Europarådet udgav tilbage i Sprogåret 2001 den endelige version af Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (CEFR).

Referencerammen er blevet til på baggrund af intens videnskabelig research i

regi af Europarådets Modern Languages Division gennem mere end tre årtier og har til formål at give et fælles grundlag for sprogundervisningen på tværs af de europæiske lande. Den giver en systematisk beskrivelse af, hvad sprogbrugere skal kunne for at være i stand til at anvende sproget i forskellige kommunikative sammenhænge. Derudover giver den definitioner på færdighedsniveauer, *'can-do-statements'*, således at man kan følge kommunikative fremskridt trin for trin i et livslangt perspektiv.

Selve referencerammen udgør et omfattende og detaljeret materiale på 250 sider og forholder sig til mange aspekter af det at lære et fremmedsprog og henvender sig til flere aktører i feltet. Det er generelt anerkendt, at den har og har haft en betydelig indflydelse på mange niveauer i mange europæiske lande – fx i forbindelse med udvikling af læseplaner, afsluttende prøver, nye materialer, grund- og efteruddannelse af sproglærere. Referencerammen har været et vigtigt redskab for udarbejdelsen af Fælles Mål i Danmark.

Bedst kendt i grundskolen synes især følgende dele af referencerammen at være:

- Global scale - en opsummerende beskrivelse af seks trin fra A1, A2 – Basic User; B1,B2 Independent User; C1,C2 – Proficient User.
- Assessment grid – en beskrivelse af niveauerne A1-C3 inden for de kommunikative områder:
  - UNDERSTANDING: listening, reading;
  - SPEAKING: spoken interaction, spoken production;
  - WRITING.

Global scale:

Proficient User	C2	Can understand with ease virtually everything heard or read. Can summarise information from different spoken and written sources, reconstructing arguments and accounts in a coherent presentation. Can express him/herself spontaneously, very fluently and precisely, differentiating finer shades of meaning even in more complex situations.
	C1	Can understand a wide range of demanding, longer texts, and recognise implicit meaning. Can express him/herself fluently and spontaneously without much obvious searching for expressions. Can use language flexibly and effectively for social, academic and professional purposes. Can produce clear, well-structured, detailed text on complex subjects, showing controlled use of organisational patterns, connectors and cohesive devices.
Independent User	B2	Can understand the main ideas of complex text on both concrete and abstract topics, including technical discussions in his/her field of specialisation. Can interact with a degree of fluency and spontaneity that makes regular interaction with native speakers quite possible without strain for either party. Can produce clear, detailed text on a wide range of subjects and explain a viewpoint on a topical issue giving the advantages and disadvantages of various options.
	B1	Can understand the main points of clear standard input on familiar matters regularly encountered in work, school, leisure, etc. Can deal with most situations likely to arise whilst travelling in an area where the language is spoken. Can produce simple connected text on topics which are familiar or of personal interest. Can describe experiences and events, dreams, hopes & ambitions and briefly give reasons and explanations for opinions and plans.

Basic User	A2	Can understand sentences and frequently used expressions related to areas of most immediate relevance (e.g. very basic personal and family information, shopping, local geography, employment). Can communicate in simple and routine tasks requiring a simple and direct exchange of information on familiar and routine matters. Can describe in simple terms aspects of his/her background, immediate environment and matters in areas of immediate need.
	A1	Can understand and use familiar everyday expressions and very basic phrases aimed at the satisfaction of needs of a concrete type. Can introduce him/herself and others and can ask and answer questions about personal details such as where he/she lives, people he/she knows and things he/she has. Can interact in a simple way provided the other person talks slowly and clearly and is prepared to help.

Self Assessment Grid - Reading

A1	I can understand familiar names, words and very simple sentences, for example on notices and posters or in catalogues.
A2	I can understand phrases and the highest frequency vocabulary related to areas of most immediate personal relevance (e.g. very basic personal and family information, shopping, local area, employment). I can catch the main point in short, clear, simple messages and announcements.
B1	I can understand the main points of clear standard speech on familiar matters regularly encountered in work, school, leisure, etc. I can understand the main point of many radio or TV programmes on current affairs or topics of personal or professional interest when the delivery is relatively slow and clear.
B2	I can understand extended speech and lectures and follow even complex lines of argument provided the topic is reasonably familiar. I can understand most TV news and current affairs programmes. I can understand the majority of films in standard dialect.
C1	I can understand extended speech even when it is not clearly structured and when relationships are only implied and not signalled explicitly. I can understand television programmes and films without too much effort.
C2	I have no difficulty in understanding any kind of spoken language, whether live or broadcast, even when delivered at fast native speed, provided. I have some time to get familiar with the accent.

Engelsk i grundskolen har ansvaret for, at eleverne mindst når de mål, der er beskrevet på niveauerne A1-B1.

Kender man som engelsklærer ikke referencerammen i detaljer, så kender man det i dag således indirekte gennem Fælles Mål, som bygger på den.

The European Language Portfolio

Den europæiske sprogportfolio er et andet prominent initiativ fra Europarådet. Formålet med portfolioen var at mediere referencerammen til eleverne og konkretisere Europarådets interesse i *learner centredness, learner autonomy og self-assessement*. Der foreligger *Principles and Guidelines* for udarbejdelse af europæiske sprogportfolioer – og siden 2000 er der valideret mere end hundrede *European Language Portfolios* (ELP'er) i Europarådets medlemslande. Portfolioen har en pædagogisk såvel som en rapporterende funktion – og består af tre obligatoriske dele:

- Language Passport – hvor elevens udvikling sammenfattes
- Language Biography – hvor elevens beskriver og reflekterer over arbejdet med at lære sprog
- Dossier – hvor eleven samler udvalgte eksempler på produkter, der kan være med til at illustrere ovennævnte.

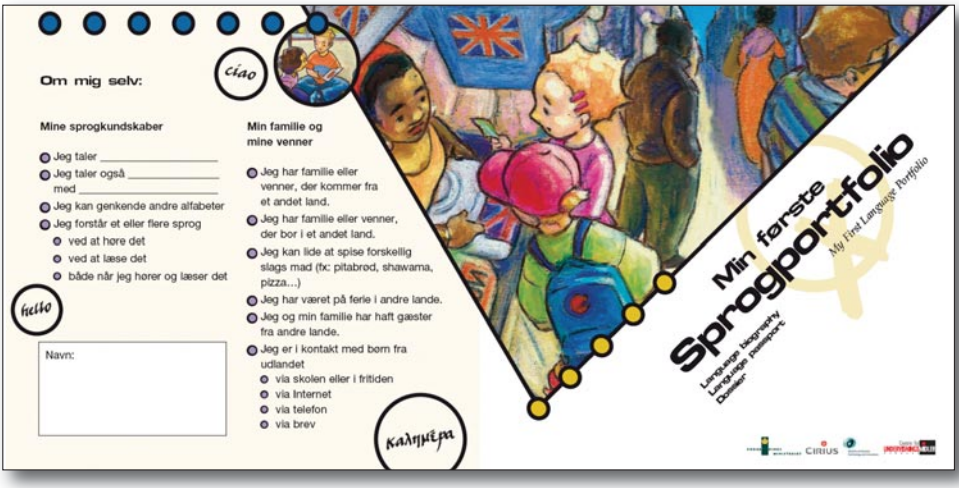

Min Første Sprogportfolio

Min Første Sprogportfolio, den danske version af ELP'en, læner sig op ad den Europæiske Referenceramme og tager udgangspunkt i trinmålene i Fælles Mål. Som the *European Language Portfolio* medierer Min Første Sprogportfolio såvel referencerammen som Fælles Mål til eleverne og deres lærere. Fokus er på tydeliggørelse af mål for elevens læring og på en systematisk evaluering af elevens fremskridt. Målgruppen er eleverne i 3.-7. klasse (grundskolens trin 1 og 2). Eleverne krydser de enkelte mål af i materialet, når de med 'et souvenir' til dossiet/portfoliomappen kan illustrere, hvor godt de nu mestrer målet. Med souvenieret følger elevernes refleksion i visuel, mundtlig eller skriftlig form. Derefter planlægger de sammen med deres lærer og kammerater, fx hvilket fokus de næste aktiviteter skal have.

Min Første Sprogportfolio er elevens 'personlige ejendom' – gennem flere skoleår. Efterhånden vil der tegnes et unikt og personligt billede af eleven og elevens udvikling af kommunikative og interkulturelle kompetencer på givne tidspunkter. Et billede, som eleven vel at mærke primært selv tegner. Dette billede er udgangspunktet for evalueringen af læringen og kan give såvel eleven som læreren og de øvrige elever værdifulde tilbagemeldinger om, hvilke vilkår eleverne har for at lære i netop denne klasse og hvilke nye muligheder, der kunne være.

Eksempler på elevers arbejde med Min Første Sprogportfolio

- **Jeg kan læse små tekster**
  fx fotokopier af sider i forskellige frilæsningsbøger, lister med 'svære ord', resumeer, boganmeldelser, mv.
- **Jeg kan forstå handlingen, når jeg ser historier på film**
  fx en tegning med ord/udtryk fra en film, referater, filmanmeldelser, mv.
- **Jeg kan lave små rollespil**
  fx et foto fra præsentation af rollespil med replikker + evt. lydfil
- **Jeg kan skrive små sætninger** fx en lille bogstavbog, historier, beskrivelser, mv.
- **Jeg kender ental og flertal** fx en opgave eller en test
- **Jeg kan stave de ord, jeg arbejder med** fx yndlingssangen nedskrevet efter hukommelsen, replikker fra et skuespil

- **Jeg lærer engelsk også uden for skolen** fx planche med ord eleven kender fra film, tv, computerspil, tøj, fra deres modersmål, mv.
- **Jeg ved noget om børn i Storbritannien** fx quiz om juletraditioner

Samlingen af sådanne konkrete produkter i elevens personlige dossier giver eleverne mulighed for med mellemrum at 'genopleve' eget arbejde. Det hjælper også eleverne til at sætte ord på deres læring, at 'fortælle historien' om deres anstrengelser og oplevelser med det at lære.

Samarbejdet mellem eleverne og læreren om læseplanen

Mange sproglærere planlægger årets arbejder i sammenhængende forløb. I sådanne forløb tilgodeses en række af trinmålene fra profilområderne. Læreren sætter derefter sammen med eleverne fokus på helt særlige, udvalgte mål, som dette undervisningsforløb giver gode muligheder for at arbejde med. Det er også disse særlige mål, der evalueres systematisk. Læreren kan med fordel bruge Min Første Sprogportfolio til at skabe sig overblik over årets arbejde og arbejdet med de særlige mål. Små post-its med undervisningsforløbenes særlige mål kan let klæbes på trinmålene i portfolioen, så det hurtigt tydeliggøres for læreren, i hvilke forløb der er særligt fokus på hvad, således at elevens dossier henover skoleåret fyldes med souvenirs, der repræsenterer forskellige og vigtige mål for elevernes arbejde med at dygtiggøre sig i engelsk. Det er eksempelvis her, engelsklæreren tager beslutning om, hvornår og hvor ofte eleven skal producere et mundtligt souvenir, som illustrerer, hvor god eleven er til tale på engelsk mht fx *range of vocabulary, fluency, pronunciation, intonation*. Eleven taler engelsk i alle mulige sammenhænge i engelskundervisningen, men hvornår er det, at eleven skal have lejlighed til at optage eksempler på mundtlig udtryksfærdighed, som grundlag for en systematisk evaluering?

Den grundlæggende tanke bag referencerammen, at bringe læseplaner, undervisning, læring og evaluering i et tættere samspil, er her ført ud i livet – ligesom det sikkert også sker på mange andre måder, når engelsklæreren ønsker at tydeliggøre for eleverne 'hvor de er på vej hen' jf. Fælles Mål – og den Fælles Europæiske Referenceramme for Sprog. Konkret implementering af Europarådets visioner om sprogtilegnelse: *The council supports methods of learning and teaching which help young people and indeed older learners to build up the attitudes, knowledge and skills they need to become more independent in thought and action, and also more responsible and co-operative in relation to other people. In this way the work contributes to the promotion of democratic citizenship.*

Referencer:

Council of Europe, Modern Language Division (2001): Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Strasbourg
Little, David (2006): State-of-the-art article: The Common European Framework of Reference for Languages: Content, purpose, origin, reception and impact. In Language Teaching, 39, 167-190.
Europarådets hjemmeside for European Language Portfolio www.coe.int/portfolio
Styrelsen for International Uddannelse om Min Første Sprogportfolio http://www.iu.dk/nyheder/kort-nyt/nyt-materiale-i-sprogundervisningen

fysk
Kvaddhæfte
20

Fælles Mål 2009

Af RITA MOGENSEN, Undervisningsministeriets fagkonsulent i engelsk.

For at styrke fagligheden og kvaliteten i folkeskolen er der blevet udarbejdet faghæfter i hvert af skolens fag. Efter årtusindskiftet er der indtil videre kommet tre faghæfter i engelsk. I år 2002 kom Klare Mål. Allerede i 2004 blev disse erstattet af Fælles Mål, som i 2009 blev afløst af de nye Fælles Mål.

I arbejdet med Fælles Mål 2009 blev der foretaget de nødvendige ændringer af fagets formål, slut- og trinmål. Resultaterne fra de handlingsplaner, som ekspertudvalgene havde udarbejdet i 2006 skulle inddrages. Derudover har man i engelsk inddraget de konklusioner, som der er fremkommet i diverse rapporter gennem de senere år så som National evaluering (2003), International undersøgelse (2004), samt Evaluering af påbegyndelse af engelsk i 3. kl. (2006). Desuden har man brugt Common European Framework of Reference (CEFR) som udgangspunkt for ændringerne i slut- og trinmål. I Danmark skal eleverne i engelsk være nået til niveau B1 i engelsk efter 9. klasse. I Referencerammens selvevalueringsskema kan I læse nærmere, hvad der kræves på de forskellige niveauer[1].

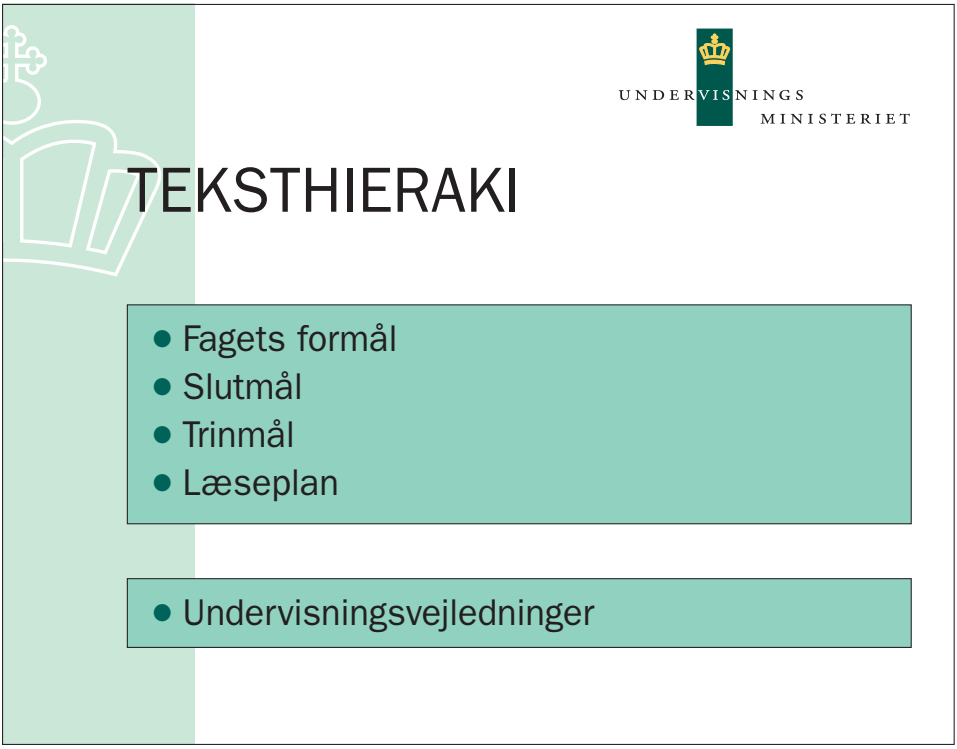

[1]http://www.coe.int/t/dg4/portfolio/documents/assessment_grid_danish.doc

I forhold til de gamle Fælles Mål er der bl.a. sket de ændringer, at der i 10. klasse ikke længere er trinmål, kun slutmål. Desuden blev der foretaget en lovændring, således at der ikke længere er noget, der hedder beskrivelser. Læseplan og beskrivelser er blevet sammenskrevet og har nu fået navnet læseplan.

Fagformål, slutmål og trinmål er lovmæssigt bindende. Kommunerne har lov til at udarbejde deres egne læseplaner, men langt de fleste kommuner vælger at bruge de læseplaner, der er udarbejdet af Undervisningsministeriet. Undervisningsvejledningen er vejledende og kommer med anvisninger og eksempler på, hvordan man kan undervise for at opfylde Fælles Mål.

Formålet for faget engelsk

Formålet med undervisningen i engelsk er, at eleverne tilegner sig sproglige og kulturelle kundskaber og færdigheder, således at de kan anvende engelsk som kulturteknik i forskellige sammenhænge, udvikler bevidsthed om sprog og sprogtilegnelse og opnår indsigt i det engelske sprogs globale rolle.

Undervisningen skal gennem varierede arbejdsmetoder, brug af it, tværfagligt samarbejde og internationale kontakter skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst. Herved skal undervisningen bidrage til, at eleverne bevarer lysten til at beskæftige sig med sprog og kultur til fremme af deres alsidige udvikling.

Undervisningen inddrager emner, der belyser, hvordan mennesker tænker og lever i den engelsksprogede verden, så eleverne kan blive fortrolige med egen kulturel baggrund og forberede sig til et liv i et globalt samfund.

It og internationalisering

Som det ses ud af fagformålet, er der blevet lagt vægt på internationalisering og it. I sprogfagene er der lagt vægt på, at it skal bruges til informationssøgning og – indsamling, til produktion og formidling samt til kommunikation, videndeling og samarbejde.

Eleverne skal efter 4. kl. i engelsk kunne bruge digitale værktøjer til at finde og udveksle informationer og skabe enkel tekst. Dette udvikler sig til, at de efter 7. kl. skal kunne kommunikere mundtligt og skriftligt gennem digitale medier i enkle, undervisningstilrettelagte forløb. Efter 9. kl. skal eleverne selv kunne kommunikere mundtligt og skriftligt gennem digitale medier. I andre trinmål står der, at eleverne skal anvende it-baserede ordforrådsprogrammer samt kunne anvende computerens stave- og grammatik kontrol hensigtsmæssigt. Desuden skal de kunne anvende de elektroniske medier til kommunikation, informationssøgning, videndeling og netværksdannelse.

Ekspertudvalget i engelsk kom med dette slogan: Computeren skal være for engelsk, hvad lommeregneren er for matematik. Det har betydet, at it nu nævnes allerede i fagformålet for engelsk, hvor der nu bl.a. står: Undervisningen skal gennem varierede arbejdsmetoder, brug af it, tværfagligt samarbejde og internationale kontakter skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst.

Brugen af it og internationalt samarbejde hænger naturligt sammen, da internationalt samarbejde ofte vil foregå digitalt. Eleverne skal efter 4. kl. kunne udveksle enkle informationer og eventuelle produkter mellem klasser i ind- eller udland. Dette kan fx ske ved at have en venskabsklasse, som eleverne kommuni-

kerer med via e-mail, breve, video og udveksling af lyd på mp3 filer. Mulige temaer kan være højtider, mærkedage, mit hjem, min familie, mit værelse, mit kæledyr osv. Et eksempel på internationalt arbejde for aldersgruppen kan være *The Monster Exchange Project*, hvor eleverne hver for sig tegner og på engelsk beskriver deres eget fantasimonster. Dette sendes til klassens venskabsklasse, hvor eleverne læser de nedskrevne beskrivelser og forsøger at tegne monstret så præcist som muligt efter beskrivelsen. Derefter afsløres de oprindelige tegninger, og der tales om, hvad der lykkedes og ikke lykkedes i kommunikationen. Til sidst udveksles de nye versioner af monstertegninger, så også afsenderen kan få feedback på kommunikationen. På de yngre klassetrin kan man ligeledes arbejde med *Travelling Buddies.* Dette er nærmere beskrevet i undervisningsvejledningen til engelsk og kan også ses på Skolen i Verden[2]. På mellemtrinnet anbefales det, at eleverne kommunikerer med klasser i udlandet gennem et e-mail projekt som fx *The Image of the Other*[3]. Disse projekter beskrives på de respektive hjemmesider. Her kan lærerne hente hjælp og idéer til, hvordan projektet bliver en integreret del af undervisningen samt til at finde samarbejdspartnere i udlandet. I overbygningen kan disse kontakter bruges til at samarbejde om projekter, hvor klasserne arbejder med de samme temaer og udveksler spørgeskemaer, erfaringer og resultater med hinanden. På portalen e Twinning[4] er det muligt at finde samarbejdspartnere samt at få idéer til samarbejdsprojekter, da der her ligger beskrivelser af projekter, som andre skoler har gennemført. I overbygningen kan det ligeledes anbefales at foretage Armchair *Travels*. Dette er nærmere beskrevet på Emu[5].

Ifølge Globaliseringsrådets rapport i 2006 skal alle elever deltage i mindst et internationalt projekt i løbet af deres skoletid. Dette kan opfyldes gennem et af de ovenfor beskrevne projekter. Det vil naturligvis også være en udmærket idé at inddrage udveksling af elever. Mulighederne for at få tilskud hertil samt til andre internationale tiltag er beskrevet på Styrelsen for International Uddannelses hjemmeside[6].

Evaluering

Ekstern evaluering foregår ved de afsluttende prøver, hvorimod løbende intern evaluering er en del af den daglige undervisning.

God evaluering hænger sammen med gode mål, og begge elementer er væsentlige værktøjer til undervisningsdifferentiering.

Evaluering skal tilrettelægges som led i den generelle planlægning af undervisningen. Læreren skal tage beslutning om evalueringens fem spørgsmål:

- Hvad evalueres – hvad har vi brug for viden om?
- Hvem evalueres og af hvem – fx hvilke elever, af læreren, af hinanden?
- Hvorfor evalueres – hvad skal evalueringen bruges til?
- Hvordan evalueres – hvilket værktøj vil være hensigtsmæssigt?
- Hvornår evalueres – fx i timen, efter forløbet, ved årets slutning?

---

[2]http://www.skoleniverden.dk/Default.aspx?id=4994

[3]http://www.espnet.eu/image/

[4]http://www.etwinning.net/da/pub/index.htm

[5]http://www.emu.dk/gsk/fag/eng/uv-forloeb/armchair/index.html

[6]http://www.iu.dk/

Endelig skal det besluttes, hvordan der følges op på resultatet fra evalueringen. På evalueringsportalen[7] er der artikler generelt om evaluering, ligesom der er artikler, der specifikt beskriver, hvordan man kan evaluere i de enkelte fag på de enkelte klassetrin. Derudover beskrives 27 forskellige evalueringsværktøjer.

Kreativitet og innovation

Den praktisk- musiske dimension er i undervisningsvejledningen blevet erstattet af et afsnit om kreativitet og innovation. Sprogundervisningen skal motivere eleverne til at udfolde sig, tage chancer og afprøve deres sprog i mange og gerne utraditionelle situationer. Engelsklæreren kan udfordre den enkelte elevs kreative evner ved at tilrettelægge en undervisning, hvor der tages chancer, hvor elevdeltagelse er i fokus, hvor humor og leg indgår, hvor eleverne har mulighed for at mærke fremgang og succes, hvor elevernes nysgerrighed udfordres, hvor mange læringsstile indgår, hvor visuelt materiale understøtter det auditive.

Det moderne globaliserede samfund stiller krav om, at vi kan være såvel kreative som innovative. Men disse kompetencer kommer ikke af sig selv. Skolen skal ville det og arbejde med at udvikle disse kompetencer i undervisningen. Det kunne fx ske ved at skolen/klassen tager initiativ til en Storytelling Festival, hvor de forbereder små sketches og historier, som bruges til at dyste med andre klasser på skolen/naboskolen – eller på nettet med skoler i udlandet. Eleverne udtænker sammen med lærerne forskellige evalueringskriterier og præmier, som kan virke motiverende for deltagerne.

Tosprogede elever

Det er vigtigt, at vi i vores fremmedsprogsundervisning, ligesom i alle andre fag, i tilrettelæggelsen af undervisningen medtænker de tosprogede elever. Bl.a. af hensyn til de tosprogede elever er det vigtigt, at vi fra første dag taler engelsk i undervisningen. På denne måde undgår vi, at mange af vores tosprogede elever skal lære det nye sprog via dansk. Mange af de tosprogede elever har gennem deres kendskab til flere sprog et stort potentiale for at udvikle sproglig bevidsthed, men for at potentialet skal udfoldes, er det væsentligt, at den sproglige bevidsthed stimuleres, og at elevernes erfaring med sprog bruges til noget i undervisningen. Det kan man fx gøre ved at arbejde med kontrastiv analyse, hvor man sammenligner sprogs ligheder og forskelle. Og det kan alle elever i klassen have stor gavn og glæde af. I vejledningen gør vi også opmærksom på, at vi gennem de tosprogede elever kan være heldige at kunne udvide arbejdet med kulturforståelse, som ligeledes er en vigtig del af den internationale og interkulturelle dimension.

Afslutning

De nye Fælles Mål trådte i kraft den 1. august 2009. Implementeringen er i fuld gang. De nye Fælles Mål vil blive brugt på skolerne i fagteam, afdelingsteam, klasseteam, eller årgangsteam i tilrettelæggelsen af undervisningen i klassen, på holdet eller i projektuger, til evaluering af undervisning, ved årsplanlægning, til elevplaner osv., osv.

Fælles Mål, som vi kender dem nu, er for de fleste af os blevet et godt og uundværligt arbejdsredskab.

---

[7]http://evaluering.uvm.dk/templates/velkomst_layout.jsf

Engelsk er *ikke* bare noget man kan!

Skolekonsulent Anne-Marie Schæffer, Pædagogisk Udviklingscenter Helsingør

Prøveniveauet på 9. klassetrin (B1[1] på den europæiske referenceramme for sprog) har vist sig at være absolut realistisk at indfri for langt de fleste elever såvel mundtligt som skriftligt. En del elever når også længere. Desværre er der også elever, der enten bliver fritaget for prøven eller klarer sig rigtig dårligt. Disse elever forlader folkeskolen uden selvtillid i engelsk, og er dermed hægtet af udviklingen og udenfor det "globale fællesskab".

Det er denne elevgruppe, som dette indlæg handler om.

Engelsk har fået en nøglerolle i globaliseringen og er dét globale sprog, der tales over hele kloden. Ja, man kan vel sige, at engelsk er blevet en lifeskill, fordi dét at beherske sproget på et rimeligt niveau efterhånden er blevet en forudsætning for at kunne deltage i uddannelse, orientere sig i medier, begå sig på rejser i udlandet og være en del af det digitale samfund.

Evalueringsinstituttet påpeger[2], at man/lærerne/samfundet lider af den antagelse, at engelsk bare er noget, man kan. Men sådan er det ikke, hvis man ikke har haft "antennerne indrettet" på engelsk og først skal til at vænne sig til at turde sige noget på sproget, som Anne Holmen så rigtigt har udtalt.

Og udfordringen er stor: Når eleverne starter med engelsk i 3. klasse, er forskellen på deres parathed større end nogensinde. De fleste har taget fat i sproget via medierne, mens andre slet ikke er i gang.

Det stiller store krav til lærerens faglighed. Engelsklæreren skal være en god rollemodel, være kyndig i metoder og materialer og ikke mindst kunne/turde gå alternative veje. Det sidste er især af stor betydning for de elever, der har svært ved sprogtilegnelsen. På trods af kravet om undervisningsdifferentiering, viser erfaringen, at det er svært at tilpasse engelskundervisningen til de svageste elever. Det

[1]http://europass.cedefop.europa.eu/LanguageSelfAssessmentGrid/da
[2]http://eva.dk/eva/projekter/2004/copy_of_engelsk-i-uddannelsessystemet/engelsk-i-uddannelsessystemet/engelsk-i-uddannelsessystemet
Afsnit 3.1.1.

er en farlig udvikling, for hvis eleven ikke profiterer af engelskundervisningen fra starten, går han/hun i stå, bliver passiv og *fossilerer* – uden tro på, at det vil lykkes at tilegne sig sproget. Det er helt nødvendigt med målrettet opmærksomhed og konkret støtte til disse elever.

Elever, der kræver en særlig indsats

Og hvilke elever er det så, vi skal være specielt opmærksomme på?

I *normalklasser* er der som sådan altid elever med specielle behov. Nogle elever *er* bare nybegyndere, og skal behandles som sådan[3]. De kommer måske fra hjem, hvor engelsk ikke høres/anvendes/tildeles opmærksomhed. Nogle er endnu ikke sikre læsere. Andre er tosprogede, og nogle af dem klarer sig markant dårligere i engelsk end deres jævnaldrende kammerater med etnisk dansk baggrund. Engelsk er simpelthen et sværere fag for de tosprogede elever, der ikke er udsat for tilsvarende mediepåvirkninger i fritiden, som de fleste. *"Parabolen vender i en helt anden retning hos etniske unges forældre end hos andre børns forældre"*, er det meget præcist blevet formuleret i forbindelse med evalueringen af engelsk i folkeskolen i 2005. I artiklen "Sproget er nøglen", 2010[4], om tosprogede elevers danskkompetencer, anbefales, at skolen tør se tosprogede elever som en gruppe og målrette særlige tiltag til dem efter behov i fx skriftlig og mundtlig dansk. Med rapportens ord: 'Hvis eleverne skal have lige muligheder, skal de nogle gange behandles forskelligt og møde målrettede tiltag.'

Det samme bør gælde for faget engelsk, og være en konkret måde at handle på den sproglige mangfoldighed, der eksisterer i skolen. Det er selvfølgelig afgørende, at en evt. udskillelse er kortvarig. For megen adskillelse og individuelt arbejde vil ikke fremme fællesskabet.

Ordblinde elever kræver specialundervisning og særlige hjælpemidler. Her viser det sig[5], at indsatsen har svært ved at 'nå frem' pga. manglende ressourcetildeling og manglende uddannelse af lærerne.

Lærere i *specialklasser* udfordres med elever, der ofte har lille selvværd, ringe koncentration, og som måske er let afledelige, aggressive og udreagerende. Elevernes sociale baggrund og ofte mange skoler/lærerskift medvirker til, at de ofte har et meget lille kendskab til engelsk.

Evalueringsinstituttet pegede i rapporter fra 2007[6] bl.a. på, at de *ældste elever*, der måtte have behov for specialpædagogisk bistand er en overset gruppe. De har svært ved både at give og at tage, og de ender let som passive modtagere. Samtidigt vokser udfordringen med at motivere eleverne jo ældre de bliver, da de formodentlig har oplevet mange faglige nederlag i skoletiden[7]. Kombineret med at den voksenkontakt, som ofte er en forudsætning for netop denne gruppe elevers læring, mindskes, er der en stor risiko for at de går i stå.

---

[3]En af konklusionerne på EVAs undersøgelse af tosprogede elevers danskniveau.

[4]http://www.eva.dk/tema/tosprogede-elever/tema/tosprogede-elever/tosprogede-elever-sproget-er-noeglen

[5]http://www.dvo.dk/index.php?id=162

[6]Specialundervisning og anden specialpædagogiskbistand,

[7]2003, s. 30http://www.eva.dk/eva/projekter/2002/evaluering-af-faget-engelsk-i-grundskolen/projektprodukter/engelsk-i-grundskolen-indhold-laering-resultater

Der er altså udfordringer nok at tage fat på. Engelsk kommer bestemt ikke bare af sig selv!

Differentiering af undervisningen

Differentieret undervisning kræver, at eleverne er bevidste om og er med til at formulere, forfølge og evaluere egne læringsmål. Man må lave præcise vurderinger af eleverne og dele denne viden med dem. Kun på denne måde kan de blive systematisk udfordret. Klassen er rammen for undervisningen, men hensynet til at alle skal føle sig som en del af fællesskabet må ikke overgå vigtigheden af, at den enkelte elev lærer noget. Der må vælges forskellige former for organisation, der gør det muligt at tage individuelle hensyn:

- *Elevdifferentiering,* hvor der holddeles i perioder eller laves læsegrupper/hold på flere forskellige niveauer
- *Tids –og mængdedifferentiering,* hvor svage elever får mere tid til at løse en opgave, eller samme tid til at løse en mindre opgave
- *Niveaudifferentiering,* hvor eleverne får forskellige sværhedsgrader
- *Forventningsdifferentiering* - her forventer læreren at eleven løser med forskellige standarder i forhold til forudsætninger
- *Differentiering af lærerstøtte* - læreren differentierer opmærksomheden til eleverne, så der bruges mest tid på de elever, der har størst støttebehov
- *Undervisningsdifferentiering* - tilrettelæggelse af undervisningen så den svarer til den enkelte elevs behov og forudsætninger.

Engelsklæreren skal være særlig opmærksom på betydningen af følgende elementer i arbejdet med at differentiere undervisningen:

Input

Den gode, inkluderende undervisning tager højde for, at elever lærer forskelligt. Usikre elever sætter pris på at få opgaver, hvor de i roligt tempo kan øve sig og føle sig sikre, før de skal arbejde sammen med andre. Det er centralt at vælge *'in-put'*, som er relevant, forståeligt og motiverende ikke kun for aldersgruppen, men også for den enkelte.

Forståelse

Eleverne skal have hjælp til at forstå sprog, som de ikke har mødt før, såvel gloser som sproglige vendinger og grammatiske strukturer.

Træning

At *anvende* nye ord og sætninger kræver træning. Det kan være en god idé at øve rutiner i fællesskab/ kor, så ingen skal være nervøse for at sige noget alene. Alderssvarende lege, spil, små rollespil, rap og sange er andre måder, som det er godt at veksle med. Denne fremgangsmåde gælder også for ældre elever, hvor sværhedsgraden på *inputtet* naturligvis øges. Jo ældre eleverne bliver, jo mere må man differentiere træningsfasen. Her skal computeren ind i billedet, og EMUén er blot ét sted, hvor man kan hente inspiration.

Feedback

Undervejs i arbejdet med træning via rollespil, pararbejde, co-operative øvelser

osv. er det vigtigt at læreren lægger mærke til den enkelte elev. Herudfra gives gode råd og opgaver til den enkelte elev, grupper eller hele klassen. Man kan også skrive/sige den forkerte sætning/anvende den forkerte udtale/intonation eller talemåde og lade eleverne finde fejlen. Dette skal ske anonymt, da det selvfølgelig ikke har til formål at tage lysten fra nogen til at ytre sig. Det er altid bedre at begå fejl end at holde kæft på perfekt engelsk!

Fejl korrigeres med måde og gerne ved at eleverne selv hjælper med til at finde dem. Her kan kladdehæftet være vejen til elevens tanker og evt. bekymringer og til at iagttage elevens sprogproduktion og give direkte feedback. Udnyt hæftet til også at rumme logbogsnotater, når det er overkommeligt. De svageste elever må hellere skrive på dansk end ikke at skrive. Og hellere lidt end slet intet.

Elevens fri sprogproduktion

Uanset om man tilrettelægger undervisningen som ovenfor beskrevet eller bruger dele deraf, er det vigtigt at eleven undervejs og/eller til slut bliver udfordret med opgaver, hvor de frit skal bruge sproget mundtligt og skriftligt. Det kan være en *'information-gap-activity', 'double-circles'*[8] , interview, foredrag, it-præsentationer etc.

Konsolidering

Hvis det meste af undervisningen har indeholdt mundtlige øvelser er det en god idé at afslutte med en skriftlig øvelse eller flere differentierede, hvor alle elever har mulighed for at reflektere over sproget og at anvende det sprog, de har lært i en skriftlig sammenhæng. Disse øvelser hjælper med til at fastholde sproget og konsolidere det: Det kan være alt fra *puzzles* til *diaries, letters* og korte beskeder. Man kan lette arbejdet for de svageste ved fx at lave nogle lette tekster med huller til at indsætte ord fra en boks, bruge den interaktive tavle og computeren.

Mange måder at lære på

At anvende viden om de mange intelligenser i sprogundervisningen kan bla. medvirke til at elever med faglige vanskeligheder blomstrer op og viser stærke sider, som måske ellers ikke ville komme frem.

Klasseværelsets indretning spiller også en rolle: Udnyt arbejdsvenlige bordopstillinger, hæng skiftende, engelskkulturelle, konkrete ting op, benyt dagligt den interaktive tavle til at understøtte ordforrådet, brug musik/tekster/you-tube, udnyt gulvet/andre lokaler, gå udenfor, brug lokalsamfundet, museer, skoven etc.

Når intelligenserne inddrages udfordrer vi jo ikke blot eleverne, men også os selv til at finde nye veje at gå. Her er blot et par eksempler:

Sproglige udfordringer:

*Hvor og hvordan udnyttes det **talte** sprog?*

- Anvend et tilpasset engelsk – og gerne med gentagelser
- Tal i kor
- Brug et classroom-language (regelmæssigt tilbagevendende udtryk)
- Anvend rollespil, indspil optagelser, opfør teaterstykker med store og små udfordringer

[8]Cooperative Learning, Helle Petersen, Alinea

- Fortæl historier: lad eleverne gradvist overtage historierne ved hjælp af billeder[9]
- Lær nye ord og anvend dem hyppigt i forskellige sammenhænge
- Brug hyppigt fremlæggelser. Opstil klare retningslinjer. Udnyt gruppearbejde og it (fx mobil, www.glogster.com, skoletube, blogs etc.).

*Hvor og hvordan bruges det **skrevne** sprog?*

- Sæt navneskilte på skiftende ting i klassen. Hæng fx en tørresnor op. Udskift tingene/ordkort løbende. Brug disse aktivt i lege og spil
- Brug dictogloss[10].
  Dictogloss er en opgave, der har fokus på lytning..En kort tekst (gerne med en pointe), læses op eller afspilles to til tre gange for eleverne. Under første oplæsning lyttes der kun, mens der under anden og evt. tredje oplæsning tages notater.
  Derefter forsøger eleverne i par eller smågrupper at rekonstruere den oplæste tekst så præcist som muligt, både hvad angår indhold og form. Forhandlingerne skal resultere i et fælles skriftligt produkt, nemlig deres version af den oplæste tekst. Her kræves kun, at eleven kan læse hvad han/hun selv har skrevet! Sørg for, at der er en sproglig stærk elev i hver gruppe.
- Ordlege: Crosswords, jumbled words, match words and pictures (brug den interaktive tavles muligheder).

Logiske/matematiske udfordringer:

Hvordan kan tal, beregninger, logik, systematik eller kritiske tankefærdigheder indgå?

- Hyppig anvendelse af tal: Which day is it today? How many days till Sunday? How many days have we been at school this week? How old is… How many times did I…?
- "Tøm" billeder: Tæl vinduer og døre, isbjørne og…?
- Tal-opgaver, hvor eleverne fx interagerer med den interaktive tavle.

Visuelle/rumlige udfordringer:

Hvordan kan man bruge visuelle/rummelige hjælpemidler, visualiseringer, farver, kunst eller metaforer?

- A og B tegner sammen: A (stærkere sproglig elev end B) har en tegning som han/hun forsøger at få B til at tegne magen til uden at vise sin egen version. B lytter og tegner. Afsluttende sammenlignes resultatet og der tales om ligheder og forskelle
- Eleverne forbereder spørgsmål til en kendt person eller en person i et maleri. Derefter kan de rollespille dialogen. Nogle elever kan skrive en artikel om billedet og eller den kendte person
- Lav en photostory
- Kims leg etc.
- Theme Race[11].

---

[9]Andrew Wright: Storytelling with children, Oxford University Press
[10]http://inet.dpb.dpu.dk/infodok/sprogforum/spr30/Pedersen-Jensen.pdf
[11]http://www.emu.dk/gsk/fag/eng/uv-forloeb/themerace/index.html

Musikalske udfordringer:
Hvordan kan man anvende musik eller lyde fra omgivelserne?

- Brug musik til brainstorm (What do you see-write it!/Draw it!)
- Gå en tur uden for skolen: Indsaml lyde: Skriv/optag hvad I hører. Lav en lydhistorie i grupper
- Brug You-Tube musikvideoer med tilhørende opgaver til lyrics
- Sonic Postcards[12]

Kropslige/kinæstetiske udfordringer:
Hvordan kan kroppen eller taktile materialer/ praktiske øvelser indgå?

- Eleverne følger instruktioner fra læreren eller andre elever: Former fx en skulptur med kroppen i grupper, stiller sig i række efter fødselsdag, hvor mange søskende, kæledyr, farver etc.
- "Simon Says"
- Følekasser: Gætte indhold.

Interpersonelle udfordringer:
Hvordan kan eleverne motiveres til at fremlægge for hinanden, samarbejde eller lave simulationer i større grupper?

- Udklædning (fx helmasker med paryk af kendte mennesker): Lav interviews, hvor der udarbejdes en enkel dialog, der læres udenad.
- Gå i rolle
- Den varme stol

Intrapersonelle udfordringer:
Hvordan kan man vække personlige følelser eller minder eller give elever valgmuligheder for at arbejde alene og i eget tempo?

- Brug logbog. Lad eleverne (tegne) skrive om deres ønsker og oplevelser, så godt de kan (om nødvendigt på dansk)
- Lave it- præsentationer med lyd vha. fotos fra ferie el. andre oplevelser
- Vis eleven tillid, og giv hyppig, personlig og helst (!) positiv respons

Flere guidelines til inkluderende sprogarbejde

I en opsigtsvækkende, ny rapport om specialundervisning i folkeskolen fra 2010[13], konkluderes, at specialeleverne oftest får et skrabet støttetilbud i folkeskolen, mens vi til gengæld bruger mange penge på elever i specialskoler.

Anbefalingen lyder, at mange af eleverne i de specielle tilbud skal tilbage i folkeskolen, men med mere støtte end de hidtil har fået. Det fremgår også, at den vidtgående specialundervisning i specialskoler ikke vægter faglig undervisning højt, men prioriterer den personlige og sociale udvikling. Specialklasselærere tillægger elevernes sociale og adfærdsmæssige færdigheder i daglige gøremål større vægt end opfyldelsen af folkeskolens formål, fordi de anser dette for vigtigere end

[12]http://www.sonicpostcards.org/
[13]http://www.uvm.dk/~/media/Files/Udd/Folke/PDF10/100604_specialundervisning_folkeskolen.ashx
[14]Inkluderende undervisning og praksis i klasseværelset for elever på de ældste klassetrin, 2005 http://www.european-agency.org/publications/ereports/inclusive-education-and-classroom-practice-in-secondary-education/iecp_secondary_da.pdf

faglig undervisning. Kompenserende undervisning bl.a. med inddragelse af it i undervisningen anvendes ikke altid og støttes heller ikke altid af lærerne.

En anden stor og international undersøgelse om 'Inkluderende undervisning og praksis i klasseværelset for elever på de ældste klassetrin' indeholder casestudier fra 14 europæiske lande, studiebesøg i fem forskellige lande og en lang række diskussioner blandt eksperter og nationale koordinatorer. Her defineres nogle fællestræk, som er karakteristiske for udviklingen af en inkluderende undervisning[14]. Nedenfor er nogle forslag til, hvordan der kan handles på disse fællestræk.

1. Undervisningssamarbejde

Lærere skal samarbejde med kolleger og har brug for praktisk og fleksibel støtte fra dem. Eleven behøver ikke at komme væk fra klassen for at få den nødvendige støtte - den kan gives i klassen. Eleven får ikke opfyldt specifikke behov, medmindre alle lærere yder en effektiv indsats for dette.

Forslag:

- Udnyt teammøder/støtteteammøder til at integrere forskellige teoretiske udgangspunkter i praksis
- Planlæg en målrettet indsats og opfølgning på denne
- Læg fælles planer og evaluer teamets succes med at tage hensyn til elevernes forskelligheder.
- Lær af hinandens succes'er (observationer deles i en fælles elektronisk mappe)
- Tag udgangspunkt i faghæftets progression, og aftal tydelige minimumskrav og tydelige tegn på, hvordan man kan se, om målene er nået
- Foretag systematiske iagttagelser
- Arbejd med at inkludere alle elever i undervisningen
- Etabler en rolig og velfungerende adfærd i undervisningen
- Arbejd med en konstant eksplicitering af undervisningens formål og hvordan formålet skal opfyldes
- Udfør løbende evaluering

2. Elevsamarbejde

Elever, som hjælper hinanden får et stort udbytte af at lære sammen, særligt hvis de grupperes på en fleksibel og velovervejet måde. Elevsamarbejde har en markant positiv virkning på elevernes selvtillid, og styrker samtidig de sociale relationer med gruppen. Undersøgelsen viser også, at elevsamarbejdet ikke blot giver gode resultater for eleverne, men også er relativt let at gennemføre.

Forslag:

- Hav fokus på elevernes stærke sider, men også de svage så de kan styrkes
- Anvend forskellige samarbejdsøvelser fx Cooperative Learning strukturer. Her får alle elever glæde af samarbejdet, da de på skift prøver at have en rolle som vejleder og modtager af information.

---

[14]Inkluderende undervisning og praksis i klasseværelset for elever på de ældste klassetrin, 2005 http://www.european-agency.org/publications/ereports/inclusive-education-and-classroom-practice-in-secondary-education/iecp_secondary_da.pdf

Svagere elever bliver aktive og føler sig mere på niveau med klassekammeraterne, selv om deres faglige niveau ikke er lige så højt.

Idéer til samarbejde med store muligheder for differentiering:

- Reading Circles : Her får eleverne på skift roller, hvor de er sammen om at løse en fælles opgave, og de lærer at lytte til hinanden som fx The Discussion leader, The Summarizer, The Connector, The Word Master, The Passage Person, The Culture Collector
- Storytelling: Elever deles om at fortælle en historie
- Dictogloss
- Reading aloud/chorus reading
- Good readers: Anskaf alderssvarende og niveausvarende blandede læsekasser: Her kan stærke læsere læse for svagere
- Reader´s Theatre: *www.dansklf.dk/page.dsp?area=300* og *www.emu.dk/gsk/fag/eng/uv-forloeb/readerstheatre/index.html*
- Samarbejde omkring tekstarbejde: Texting, Picturebooks, E-mails Letters, Reviews, Article, Debate/blogging med tydelig opgaveformulering og hjælp undervejs.
- (On-line)Games og opgaver på computer/whiteboard, der indebærer samarbejde

3. Problemløsning gennem samarbejde

Problemløsning gennem samarbejde betyder, at der anlægges en systemisk tilgang til problemerne med en uønsket opførsel i klassen. Der fastsættes helt klare regler og grænser, som er defineret i samarbejde med eleverne. Dette (sammen med en god motivation) har vist sig at have en positiv indvirkning på elevernes opførsel.
Der udarbejdes en politik, der følger princippet om lige muligheder for alle.

Forslag:

- Reglerne slås op i klasseværelset.
- Forældrene involveres, og adfærd er jævnligt til diskussion.
- Der gives hyppig feedback, ros og opmuntring.

4. Fleksibel gruppesammensætning

En fleksibel gruppesammensætning betyder, at elever i samme aldersgruppe, men med forskellige faglige færdigheder, sættes sammen i en gruppe. Formålet med disse grupper af elever med forskellige færdigheder er at undgå selektion og at respektere elevernes naturlige forskelligheder.

Forslag:

- Eleverne grupperes på forskellig måde og af forskellige årsager, alt efter hvad der arbejdes med og hvad man forsøger at opnå.
  Cooperative Learning beskriver principper for fleksibel gruppesammensætning.

5. Individuel planlægning

Individuel planlægning omfatter individuelle kontrolforanstaltninger, vurderinger og evalueringer samt passende høje krav/forventninger til den enkelte elev. Eksemplerne på god praksis viser, hvor vigtigt det er, at den individuelle undervisningsplan er tilrettelagt, så den uden problemer kan passes ind i elevens normale læseplan.

Forslag:

- Det er afgørende, at eleverne selv er med til at vælge opgaver og deltager i udvælgelsen, så de ved, hvad de skal, og hvad de skal have ud af at arbejde med netop den øvelse/det materiale.
- Målene, der kan være såvel faglige som sociale skal være synlige for eleverne. Der aftales derfor hvilke tegn, der skal fremgå på, at udvikling er på rette vej.
- Elever, der fx har svært ved at forstå engelsk, skal beskæftige sig med opgaver, hvor de har fokus på indholdet/ordforrådet, dvs. lytte og læseopgaver, der har til formål at checke, at de har forstået hovedindholdet. Derefter skal de have lejlighed til at anvende det input de har fået til selv at producere noget – gerne i grupper så eleverne hjælpes ad.
  Fx:
  - Fremføre et rap
  - Lave en billedbog/Photostory (fx med enkle sætninger indtalt)
  - Lave en plakat (evt. elektronisk)

Eleverne motiveres til at arbejde videre med fx online ressourcer i fritiden for at konsolidere ordforrådet.

6. Alternative læringsstrategier

Alternative læringsstrategier har til formål at give eleverne de rette redskaber til at lære og til at løse problemer. Det vil bevirke, at eleven i højere grad bliver ansvarlig for sin egen læring.
Hvis eleven selv har en større del af ansvaret for sin egen læring, får man også et større udbytte af den inkluderende undervisning på de ældste klassetrin.

Forslag:

- Der skal være tilstrækkelige opgaver, hvor eleverne virkelig kan arbejde, opleve og lære sammen.
- Alternative undervisningsmetoder, undervisningssamarbejde, differentieret undervisning for alle, opgaver og projekter på forskellige niveauer og individuelle elevplaner for elever med særlige behov.
- Giv eleverne et tilhørsforhold, både til skolen og det omgivende samfund.
- Positive interaktioner mellem eleverne i klassen (læreren indbefattet) for at opbygge deres selvtillid og klassens fællesskab.

Tidlig indsats

Fra skoleåret 2010-11 er det blevet muligt at indføre engelsk fra børnehaveklassen. Det skal godkendes af kommunalbestyrelsen, og der skal udarbejdes en læseplan. Her bør sange, rim og remser og lege være i fokus, så eleverne bliver vænnet til at høre engelsk og have det skægt med at lege med og synge på sproget. På privatskoler, som har engelsk fra børnehaveklassen, opnår eleverne tilsyneladende en større sproglig bevidsthed og selvsikkerhed, som gør, at de tør bruge sproget. Selv om det ikke tyder på, at eleverne, efter afgangsprøven i 9. klasse, opnår bedre resultater med en tidligere start end 3. klasse kunne en tidligere indsats måske medvirke til, at engelsk bliver en succes for alle elever? Målet bør ikke kun være at lære sprog, men også at forberede eleverne mentalt og kulturelt på at kunne tage aktivt del i fremtiden præget af kulturel og sproglig forskellighed.

Skolen kan også holddele engelskundervisningen i starten af 3. klasse i en kort periode/perioder og/eller optimere de få ugentlige engelsktimer med et team-samarbejde med andre fag(områder) fx idræt, musik, natur og teknik og billedkunst, så faget opleves konkret.

Netop ved at opdele og målrette undervisningen til en del af elevgruppen i en periode, kan man *booste* svage elevers selvtillid, så de også kommer til at opleve succes med deres 1. fremmedsprog.

I fremtiden skal flere elever rummes i folkeskolens normalundervisning. Det er ikke tilstrækkeligt, at disse elever opnår at blive en del af et socialt fællesskab.

Engelsk – din fremtid – vores fremtid

Alle skal kunne engelsk som kulturteknik

"At kunne engelsk og begå sig kulturelt i verden er centralt, hvis vi skal klare os og udnytte de mange nye og spændende muligheder i globaliseringen. Det handler ikke kun om at konkurrere med hele verden, men også om at kunne kommunikere med hele verden.
Vi skal kunne opføre… *os solidarisk og medmenneskeligt overfor de mange, vi møder personligt og arbejdsmæssigt, i den fysiske såvel som den virtuelle virkelighed."* citat fra "Engelsk i uddannelserne" af Lilian Rohde, Professionshøjskolen, UCC.

Inspirations- og debathæftet om engelsk er udformet som en række artikler med hver sin vinkel på de udfordringer og nuancer der ligger i at undervise i og tilegne sig sproget engelsk:

- Set fra den globale verden, belyst fra British Council
- Set med erhvervsbriller fra en tidligere uddannelseschef i en global virksomhed
- Set fra underviser i engelsk og den internationale dimension i lærer-uddannelsessystemet
- Set med et evalueringsperspektiv hvor sprogportfolioen bliver elevens europapas
- Set fra undervisningsministeriets fagkonsulent i engelsk hvor målene er det centrale
- Set fra kommunal sprogkonsulent med fokus på de elever der ikke bare kan

Der er en klar sammenhæng mellem artiklerne i belysningen af behovet for at vi, børn og voksne bliver meget bedre til engelsk ud fra de forskellige niveauer vi befinder os.

Hæftet kan med udbytte læses af alle med interesse for engelsksprogets udvikling.

Sproglærerforeningen